

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Νέα οικονομία, κοινωνία της γνώσης και ανάπτυξη της υπαίθρου. Προοπτικές για τους νέους γεωργούς»

(2002/C 36/06)

Την 1η Μαρτίου 2001 και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ενέκρινε τη γνωμοδότησή του στις 27 Σεπτεμβρίου 2001 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Sanchez Miguel.

Κατά την 385η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Οκτωβρίου 2001 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 137 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Σε μια Ευρώπη σε ταχεία εξέλιξη, ενώπιον των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και της «νέας οικονομίας», η κοινωνία άρχισε να διερωτάται εκ νέου για το μέλλον της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών και να αναζητεί προοπτικές ανάπτυξης ικανές να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των νέων γενεών.

1.2. Μια βιώσιμη ανάπτυξη που βασίζεται σε ένα σύμφωνο με τις μελλοντικές γενεές για τη διατήρηση των διαθέσιμων πόρων συνδέεται αναπόσπαστα με μια ποιοτική γεωργία και ανάπτυξη της υπαίθρου που παρέχουν ευκαιρίες απασχόλησης στις νέες γενεές.

1.3. Μόνο εάν αντιστραφεί η τάση περιθωριοποίησης και γήρανσης του ανθρώπινου παράγοντα στον γεωργικό τομέα, θα μπορέσει να συναφθεί ένα σύμφωνο μεταξύ γεωργίας και κοινωνίας⁽¹⁾, το οποίο θα αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών και θα μειώσει τις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των αγροτικών περιοχών σε παρακμή και των ζωνών με υψηλό επίπεδο καινοτομίας. Σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat, η δημογραφική κατανομή του τομέα της γεωργίας είναι σήμερα μια αντεστραμμένη πυραμίδα, η οποία, δεδομένων των προσδοκιών προόδου, ενδέχεται να μην μπορέσει να διατηρηθεί, πράγμα που σημαίνει ότι κινδυνεύει σοβαρά η συνέχειά της.

1.4. Η γεωργία πρέπει να συμμετάσχει πλήρως στην ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης και της καινοτομίας και να επωφεληθεί από τις θετικές συνέπειες που ενδέχεται να προκύψουν από την ανάπτυξη αυτή όσον αφορά την απασχόληση. Οι νέοι προσανατολισμοί στα πεδία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («e-Learning») και της προαγωγής των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας («e-Europe»), που συμφωνήθηκαν στο Συμβούλιο της Λισαβώνας, πρέπει να μετασχηματιστούν σε ειδικά μέτρα για τον γεωργικό τομέα και ειδικότερα για τους νέους γεωργούς.

1.5. Επίσης, η επιμόρφωση και η έρευνα στο γεωργικό τομέα και η συγκεκριμένη οργάνωση της ΚΓΠ είναι απαραίτητο να αντικατοπτρίζουν με μεγαλύτερη σαφήνεια τις επιπτώσεις των υπόλοιπων πολιτικών στον αγροτικό κόσμο, ιδίως σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση της διάστασης του περιβάλλοντος, της ασφάλειας των τροφίμων και της υγείας που συμφωνήθηκε με τις πρόσφατες τροποποιήσεις των Συνθηκών.

1.6. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να αρχίσει ένας προβληματισμός σχετικά με τον καλύτερο τρόπο συνδυασμού των υφιστάμενων πολιτικών και μέσων παρέμβασης, ιδίως στον τομέα της κατάρτισης, της ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας και της διάδοσης των πληροφοριών, προκειμένου να μπορέσουν να προκύψουν πλήρη αποτελέσματα στον γεωργικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές, με στόχο ιδιαίτερα τους νέους γεωργούς. Κατά την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας, η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τους προβληματισμούς που έχουν ήδη διατυπωθεί στο πεδίο αυτό από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών, καθότι επιθυμεί να ξεκινήσει έναν εποικοδομητικό διάλογο με αυτά τα δύο όργανα για τα εν λόγω θέματα, με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων ενώσεων⁽²⁾.

1.7. Ο στόχος μας, ως Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, είναι να αναζητήσουμε μian απάντηση στις αλλαγές που θα επέλθουν με τις τροποποιήσεις που έχουν αναληφθεί με την Ατζέντα 2000, τόσο στις οικονομικές όσο και στις κοινωνικές διαρθρώσεις, ιδίως με την ενσωμάτωση των νέων. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να τονισθεί ο ανθρώπινος παράγοντας ως ουσιαστικό στοιχείο της αλλαγής.

1.8. Η ΟΚΕ είχε ήδη εξετάσει το πρόβλημα της διαδοχής των γενεών στον γεωργικό κόσμο, αναλύοντας τους διάφορους παράγοντες, σε μία γνωμοδότηση πρωτοβουλίας του 1994⁽³⁾. Πολλά από τα προβλήματα που εξετάστηκαν στη γνωμοδότηση

(2) Βλέπε ειδικότερα την ενημερωτική έκθεση του κ. Neil Parish με τίτλο «Κατάσταση και προοπτικές των νέων γεωργών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (PE 286.374) και τη γνωμοδότηση του κ. Gonzi με τίτλο «Πρόγραμμα: Οι νέοι στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής γεωργίας» (CdR 417/2000).

(3) EE C 195 της 18.7.1994.

(1) EE C 393 της 31.12.1994, σ. 86.

αυτή εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα. Γι' αυτό, θα πρέπει να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της ΚΓΠ άλλα μέσα κοινής πολιτικής, με τα οποία θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα.

1.9. Τα μη ικανοποιητικά αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί σε σχέση με το 1994 επιβεβαιώνονται στην έκθεση αριθ. 3/2000 του Ελεγκτικού Συνεδρίου ⁽¹⁾ σχετικά με τα μέτρα για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, όπου, μολονότι παρατηρείται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση «θέσπισε ορισμένα μέτρα προοριζόμενα, ιδίως, για την παροχή βοήθειας σε νέους γεωργούς», συμπεραίνεται ότι το «Συνέδριο δεν μπόρεσε να διαπιστώσει την ύπαρξη συνολικού σχεδίου ή στρατηγικής όσον αφορά τη χρηματική προσπάθεια που καταβάλλεται από το ΕΚΤ ή το ΕΓΓΠΕ-Προσανατολισμός υπέρ των νέων γεωργών. Η πιθανή επίδρασή της από το 1994 και μετά παραμένει άγνωστη».

1.10. Στην απάντησή της προς το Συνέδριο, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις και αναγνωρίζει την ανάγκη να υπάρξουν καταλληλότερα μέσα αξιολόγησης των μέτρων που υιοθετούνται στο πλαίσιο του κανονισμού αριθ. 950/97 ⁽²⁾ και, προς τούτο, κατήρτισε μια σειρά κατευθυντήριων γραμμών απευθυνόμενων στα κράτη μέλη. Είναι απαραίτητο να δοθεί ώθηση σ' αυτές τις πρωτοβουλίες, αλλά πρέπει επίσης να βελτιωθεί ο συντονισμός των μέτρων για τους νέους, τα οποία είναι σήμερα διασκορπισμένα σε διάφορα μέσα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. *Μια πολιτική του ανθρώπινου παράγοντα για μια πολυλειτουργική γεωργία, προσανατολισμένη προς την αναζήτηση νέων προοπτικών για τους νέους γεωργούς*

2.1.1. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο ⁽³⁾, που βασίζεται στην πολυλειτουργικότητα, τη συμβατότητα με το περιβάλλον, την οικονομική βιωσιμότητα και την ασφάλεια των τροφίμων, είναι ένα πολιτιστικό, τεχνικό, οικονομικό και κοινωνικό πρότυπο ⁽⁴⁾. Μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες, η επιτυχία της γεωργικής παραγωγής εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από φυσικούς παράγοντες: το εύφορο έδαφος, τις γεωγραφικές συνθήκες και το κλίμα. Σήμερα, παρότι λαμβάνονται υπόψη οι προαναφερθέντες παράγοντες, δίνεται μεγαλύτερη σημασία σε παράγοντες όπως η ανθρώπινη νόηση και δημιουργικότητα, ο πλούτος και η ποικιλία των καλλιεργειών, οι επαγγελματικές γνώσεις και οι εφαρμοζόμενες γνώσεις.

2.1.2. Στόχοι όπως η ολοκληρωμένη γεωργική ανάπτυξη, η πιστοποίηση της ποιότητας, η αξιοποίηση των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων, η οικονομική διαφοροποίηση, ο διαρθρωτικός εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων κ.λπ. δεν μπορούν να επιτευχθούν αποκλειστικά και μόνο μέσω κανονιστικών διαδικασιών (ενισχύσεων, υποχρεώσεων και απαγορεύσεων). Χρειάζεται, ως εκ τούτου, μια πολιτική για τον ανθρώπινο παράγοντα που να

εφαρμόζεται επίσης στον γεωργικό τομέα και στον αγροτικό κόσμο γενικότερα. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για την εφαρμογή των ιδίων αρχών με αυτές που περιέχονται στην Ατζέντα 2000, η οποία, στο τμήμα που δεν αφορά αποκλειστικά τη γεωργία και την ανάπτυξη της υπαίθρου (αλλά «όλους τους τομείς» της οικονομικής δραστηριότητας) ανέφερε ρητά ως μία από τις προτεραιότητες της Ένωσης την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη μιας πολιτικής της γνώσης (έρευνα, καινοτομία και επιμόρφωση) ως μέσου υποστήριξης της ανταγωνιστικότητας.

2.1.3. Είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθεί πιο διεξοδική ανάλυση της διαρθρωτικής εξέλιξης και της σύνθεσης του ανθρώπινου κεφαλαίου που διαθέτει ο γεωργικός τομέας για να προσδιορισθούν τα μέσα που θα μπορούσαν να προσφέρουν στους νέους προοπτικές ανάπτυξης σε σχέση με τις νέες απαιτήσεις της κοινωνίας, προπαντός σε μία περίοδο κατά την οποία ζητείται να επιταχυνθεί η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ.

2.2. *Οι κυριότερες διαρθρωτικές μεταβολές της ευρωπαϊκής γεωργίας και οι επιπτώσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο*

2.2.1. Αν και με διαφορετική ένταση στα διάφορα κράτη μέλη, η τάση που επικρατεί σήμερα στον γεωργικό τομέα είναι η γενικευμένη μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων, της γεωργικής έκτασης και του αριθμού των θέσεων εργασίας ⁽⁵⁾. Αυτή η διαδικασία, η οποία μείωσε τον αριθμό των παραγωγικών μονάδων, οδήγησε εξάλλου στην πτώση του επιχειρηματικού ιστού στον γεωργικό τομέα, με την αύξηση του βάρους των επαγγελματικών εκμεταλλεύσεων και των πραγματικών οικονομικών φορέων. Ωστόσο, η κοινοτική γεωργία συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό μικρών και πολύ μικρών εκμεταλλεύσεων, ιδίως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης, στις οποίες η κοινωνική βάση της γεωργίας παραμένει για τους ίδιους λόγους ισχυρή, σημαντική και γενικευμένη ⁽⁶⁾. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι αυτές οι μικρές εκμεταλλεύσεις είναι εκείνες που διασφαλίζουν τον μεγαλύτερο αριθμό θέσεων εργασίας. Η δραστηριότητα που ασκούν πολλοί από αυτούς τους γεωργούς στις εν λόγω εκμεταλλεύσεις είναι δευτερεύοντα χαρακτήρα. Σε πολλές άλλες περιπτώσεις γίνεται γενικά λόγος για συγκαλυμμένη ανεργία, με όλες τις κοινωνικές συνέπειες της.

⁽⁵⁾ Στην Ευρώπη των Δέκα, από 6,5 εκατομμύρια εκμεταλλεύσεις το 1982-1983, το 1989-1990 υπήρχαν λίγο περισσότερες από 5,5 εκατομμύρια, με αισθητή μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων μικρών και πολύ μικρών διαστάσεων. Η ίδια τάση επιβεβαιώθηκε και στην Ευρώπη των Δώδεκα κατά τη δεκαετία του '90: το 1993 ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων πλησίαζε τα 7,3 εκατομμύρια, τα οποία μειώθηκαν σε 6,9 εκατομμύρια το 1997. Στη διάρκεια της περιόδου αυτής, η πιο αισθητή μείωση καταγράφηκε στη Γαλλία, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία (- 8 % περίπου), ενώ ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων παρέμεινε στην ουσία σταθερός στην Ολλανδία. Συνολικά, πάνω από ένα εκατομμύριο γεωργοί εγκατέλειψαν την εκμετάλλευσή τους κατά την περίοδο 1990-1997.

⁽⁶⁾ Στην Ευρώπη των Δεκαπέντε, πάνω από το ήμισυ των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχει έκταση κάτω των πέντε εκταρίων. Σε ορισμένες χώρες (Ιταλία, Ελλάδα και Πορτογαλία), τα τρίτα τέταρτα των εκμεταλλεύσεων έχουν έκταση κάτω των πέντε εκταρίων. Σε άλλες χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία και Σκανδιναβικές Χώρες), οι εκμεταλλεύσεις με έκταση κάτω των πέντε εκταρίων αντιπροσωπεύουν ένα ελάχιστο ποσοστό (μεταξύ 3 % και 13 %).

⁽¹⁾ ΕΕ C 100 της 7.4.2000 και ειδικότερα τα σημεία 64 και 87.

⁽²⁾ Τροποποιήθηκε αργότερα στην Ατζέντα 2000.

⁽³⁾ Γνωμοδοτήσεις ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 68 και ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 76.

⁽⁴⁾ Βλέπε σημείο 7 της γνωμοδότησης ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 76 με θέμα «Μια πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου» για τον ορισμό των χαρακτηριστικών αυτών.

2.2.2. Τα δεδομένα της Eurostat για το 1980 έδειχναν ότι το 47 % των γεωργών ήταν ηλικίας άνω των 55 ετών. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε, ώσπου να φθάσει το 1997 το 55 %. Σε ορισμένες μεσογειακές χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία, το ένα τρίτο των γεωργών είναι άνω των 65 ετών. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει την έντονη γήρανση του πληθυσμού που παρατηρείται στο γεωργικό τομέα. Σήμερα μόνο το 7,8 % των γεωργών είναι κάτω των 35 ετών.

2.2.3. Μια νέα κατάσταση είναι η αύξηση της εργασίας των γυναικών στον γεωργικό τομέα. Μια έκθεση της Eurostat (1) αποκαλύπτει ότι το 37 % του γεωργικού πληθυσμού της ΕΕ είναι γυναίκες, με μεγαλύτερα ποσοστά στις χώρες του Νότου. Οι γυναίκες είναι «υπεύθυνοι εκμετάλλευσης» σε ποσοστό 82 % για τις εκμεταλλεύσεις κάτω των 8 εκταρίων και σε μικρότερο ποσοστό για τις μεγάλες εκτάσεις.

2.2.4. Όσον αφορά τις υποψήφιες για ένταξη χώρες, οι στατιστικές σχετικά με την παρουσία των νέων στον γεωργικό τομέα είναι ελάχιστα συγκρίσιμες. Ωστόσο, και στις χώρες αυτές παρατηρούνται σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές και γι' αυτό δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί ο αντίκτυπος που θα έχει η ένταξη στην ΕΕ στη δημογραφική διάρθρωση του γεωργικού τους τομέα.

2.2.5. Σε μία μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το μέλλον των νέων γεωργών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2) παρατηρείται ότι το ποσοστό των νέων γεωργών στις υποψήφιες για ένταξη χώρες είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3. Ο αγροτοβιομηχανικός τομέας και ο ρόλος της ανάπτυξης της υπαίθρου

2.3.1. Οι στενές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ της γεωργίας, της μεταποιητικής βιομηχανίας και του συστήματος τεχνικής οργάνωσης και διανομής επιβάλλουν την υιοθέτηση μιας πιο σφαιρικής οπτικής που να περιλαμβάνει, εκτός από τη στενός εννοούμενη γεωργική παραγωγή, το αγροτοβιομηχανικό σύστημα στο σύνολό του.

2.3.2. Έτσι, η βιομηχανία γεωργικών προϊόντων διατροφής είναι σήμερα ένας από τους κυριότερους κλάδους της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, μετά την ηλεκτρική και ηλεκτρονική παραγωγή (Eurostat, 1999). Απασχολεί σχεδόν τρία εκατομμύρια άτομα και η αξία του προϊόντος της, η οποία υπερβαίνει την αξία της εσωτερικής κατανάλωσης, είναι πάνω από 600 000 ευρώ. Ο τομέας αυτός, όπως και ο γεωργικός τομέας με τον οποίο σχετίζεται, χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από σημαντικό αριθμό συνεταιρισμών και μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (οι επιχειρήσεις με περισσότερους από 100 εργαζόμενους αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 2 % του συνόλου των επιχειρήσεων, ενώ το 90 % των επιχειρήσεων απασχολεί λιγότερους από 20 εργαζομένους).

2.3.3. Από τη σκοπιά αυτή, η γεωργία εξακολουθεί να είναι ένας από τους θεμελιώδεις πυλώνες των σύγχρονων οικονομιών και η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου της αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της ανάπτυξής της. Από την άλλη πλευρά, η γεωργική δραστηριότητα δεν νοείται αποκλειστικώς με την έννοια της παραγωγής, αλλά περιλαμβάνει και την ευρύτερη διάσταση της προστασίας των φυσικών πόρων και του τοπίου και την ανάπτυξη της υπαίθρου γενικότερα.

2.3.4. Μετά τη διεύρυνση της Ένωσης με την προσχώρηση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), είναι πιθανόν ο κοινωνικός και οικονομικός ρόλος της γεωργίας και του αγροτικού κόσμου να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερο βάρος και σημασία. Πράγματι, στις υποψήφιες για ένταξη χώρες η δημογραφική διάρθρωση και η διάρθρωση της αγοράς εργασίας είναι από πολλές απόψεις παρόμοια με την αντίστοιχη διάρθρωση της Δυτικής Ευρώπης των δεκαετιών του '50 και του '60. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να αξιολογηθούν κατά πρώτο λόγο τα αποτελέσματα που ενδέχεται να έχει η εφαρμογή της ΚΓΠ στην κοινοτική αγορά εργασίας.

2.4. Επίπεδα εκπαίδευσης στον γεωργικό τομέα

2.4.1. Η σκιαγράφηση των επιπέδων εκπαίδευσης, των πολιτικών στον τομέα της γνώσης και των παρεχόμενων προγραμμάτων επιμόρφωσης στον τομέα της γεωργίας είναι μια υπόθεση πολύ περίπλοκη. Πραγματικά, δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες και συγκρίσιμες πηγές πληροφοριών που να επιτρέπουν τον προβληματισμό γύρω από τη σχέση μεταξύ του επιπέδου εκπαίδευσης στη γεωργία και, για παράδειγμα, των συνολικών οικονομικών αποτελεσμάτων ή της παραγωγικότητας της εργασίας ή της γης κατά περιοχή, εκμετάλλευση, οικογένεια, ηλικία και φύλο. Η συλλογή στατιστικών δεδομένων σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των γεωργών, που στο παρελθόν γινόταν μέσω διαρθρωτικών ερευνών, τα τελευταία χρόνια δεν είναι πλέον υποχρεωτική και σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα καταργήθηκε, ύστερα από αίτηση των ίδιων των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, σήμερα είναι δύσκολο να αξιολογηθεί ακόμη και το απλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης των γεωργών.

2.4.2. Σήμερα, ορισμένα στατιστικά στοιχεία της Eurostat, τα οποία αφορούν μόνο ορισμένα κράτη μέλη, επιτρέπουν να αναλυθεί η κατάσταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στα εν λόγω κράτη ανάλογα με το επίπεδο κατάρτισης του υπευθύνου της εκμετάλλευσης. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά δεν είναι κατανοητά κατά ηλικία και, συνεπώς, δεν αντικατοπτρίζουν πιστά την κατάσταση των νέων γεωργών, οι οποίοι έχουν γενικά υψηλότερο επίπεδο κατάρτισης. Επιπλέον, τα δεδομένα αυτά βασίζονται σε μια απλή διάκριση μεταξύ «πλήρους γεωργικής κατάρτισης» (full agricultural training), «βασικής κατάρτισης» (basic training) και «μόνο πρακτικής πείρας» (only practical experience), η οποία δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την ποικιλία των συνθηκών (βλέπε Πίνακα 1 του Στατιστικού Παραρτήματος).

2.4.3. Στην πραγματικότητα, η κατάσταση διαφέρει από χώρα σε χώρα, καθώς και από περιφέρεια σε περιφέρεια στην ίδια χώρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων που εργάζονται στον γεωργικό τομέα (επιχειρηματιών και μισθωτών) είναι παρόμοιο με το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων που

(1) Στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ — 30 Απριλίου 2001.

(2) AGRI 134, Απρίλιος 2000, PE 290.358, σ. 24.

εργάζονται σε άλλους οικονομικούς τομείς. Σε άλλες περιπτώσεις το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης που παρατηρείται στη γεωργία αποτελεί σαφές μειονέκτημα σε σχέση με άλλους τομείς, για παράδειγμα με τη βιομηχανία αγροτικών προϊόντων διατροφής, τη διανομή και τη δημόσια διοίκηση.

2.4.4. Ακόμη και οι τίτλοι σπουδών που απαιτούνται για την απόκτηση και τη διαχείριση μιας αγροτικής εκμετάλλευσης ή για το δικαίωμα λήψης ενίσχυσης για πρώτη εγκατάσταση ποικίλλουν από χώρα σε χώρα (βλέπε Πίνακες 2 και 3 του Στατιστικού Παραρτήματος). Η ετερογένεια αυτή δεν ευνοεί την ισόρροπη ανάπτυξη της γεωργικής οικονομίας και της αγροτικής κοινωνίας στο σύνολό της.

2.4.4.1. Ένα άλλο πρόβλημα που είναι σίγουρα πιο πολύπλοκο, τόσο από θεωρητική όσο και από μεθοδολογική σκοπιά, είναι το ζήτημα της αντιστοιχίας μεταξύ των τίτλων σπουδών και της επαγγελματικής ικανότητας ή της βασικής κατάρτισης.

2.4.4.2. Η απόκτηση τίτλου σπουδών σε νεαρή ηλικία δεν συνεπάγεται αναγκαστικά πραγματικό επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης σε ενήλικη ηλικία. Αυτό είναι ένα πρόβλημα που τίθεται για όλους τους ενήλικες, αλλά ιδιαίτερα για αυτούς που εργάζονται στον γεωργικό τομέα. Είναι γνωστό ότι το επάγγελμα του γεωργού βασίζεται, περισσότερο από άλλα, σε γνώσεις και ικανότητες που αποκτώνται σταδιακά «επιτόπου».

2.4.5. Ξεκινώντας από αυτούς τους συλλογισμούς, ο ΟΟΣΑ πραγματοποίησε μια σειρά διεθνών συγκριτικών μελετών για το επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης του πληθυσμού που απασχολείται στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών σε 13 χώρες του ΟΟΣΑ, αποκαλύπτουν μια σαφώς μειονεκτική κατάσταση του γεωργικού τομέα σε σχέση με τους υπόλοιπους (βλέπε Πίνακα 4 του Στατιστικού Παραρτήματος), 1999).

Αυτές οι πηγές, οι οποίες επιτρέπουν μεταξύ άλλων να συγκριθεί το επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης του πληθυσμού που απασχολείται στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών σε 13 χώρες του ΟΟΣΑ, αποκαλύπτουν μια σαφώς μειονεκτική κατάσταση του γεωργικού τομέα σε σχέση με τους υπόλοιπους (βλέπε Πίνακα 4 του Στατιστικού Παραρτήματος).

2.5. Κρίσιμοι παράγοντες της κατάστασης

2.5.1. Η εικόνα της γεωργίας ως σκληρής και κακοπληρωμένης εργασίας 365 μέρες το χρόνο δεν αποτελεί κίνητρο για τους νέους. Στο μειονέκτημα αυτό προστίθεται το γεγονός ότι οι πολίτες συχνά θεωρούν τους γεωργούς εν μέρει υπεύθυνους για τα προβλήματα που εμφανίστηκαν στην αλυσίδα τροφίμων.

2.5.2. Αυτού του τύπου οι παράγοντες δεν παρωθούν τους νέους να επιλέξουν το μέλλον τους στον αγροτικό κόσμο. Το κυρίαρχο κοινωνικό πρότυπο που διαδίδεται από τα μέσα

ενημέρωσης και η αντίληψη του γεωργικού τομέα που συχνά τον συνδέει με τη ρύπανση και τα υγειονομικά προβλήματα στον τομέα των τροφίμων, επιτείνουν αυτή την εικόνα.

2.5.3. Σε πολλές αγροτικές περιοχές, όπως και στις πιο φτωχές αστικές ζώνες, οι νέοι δεν έχουν πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση ή κατάρτιση. Η δύσκολη κινητικότητα (στον χώρο και στην κοινωνία), η έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και διαρθρώσεων για τις δραστηριότητες αναψυχής, οι περιορισμένες δυνατότητες που παρέχουν οι τοπικές αγορές εργασίας συντελούν στη δημιουργία μιας μειονεκτικής και δύσκολης κατάστασης, που έχει επιπτώσεις σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ανθρώπων και οδηγεί, σαν ένας φαύλος κύκλος, στην πρόκληση και άλλων καταστάσεων διαρθρωτικού μειονεκτήματος.

2.5.4. Ένας άλλος παράγοντας μειονεξίας είναι η συνολική υποβάθμιση του επιπέδου των υπηρεσιών που παρέχονται στα άτομα, τις οικογένειες και τις επιχειρήσεις των αγροτικών ζωνών: υπάρχει έλλειψη σχολείων, παιδικών σταθμών, καλών συγκοινωνιών και χώρων αναψυχής.

2.5.5. Το πρόβλημα γίνεται συχνά ακόμη εντονότερο λόγω της περιορισμένης προσφοράς κατάρτισης στις αγροτικές ζώνες και των υφιστάμενων διαφορών τόσο στο επίπεδο εκπαίδευσης όσο και πολιτιστικής προσφοράς μεταξύ των αγροτικών και αστικών περιοχών, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη μόνιμη και ισόβια κατάρτιση, με αφετηρία την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, λόγω της μείωσης του πληθυσμού και της συγκέντρωσης των μαθητών που προέρχονται από πολύ απομακρυσμένους τόπους.

2.5.6. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επισημανθούν τα σοβαρά προβλήματα που δημιουργεί σε πολλές αγροτικές περιοχές της ΕΕ η έλλειψη υποδομών για την καθιέρωση των νέων τεχνολογιών: υπάρχει έλλειμμα καλωδιώσεων, έλλειψη ειδικής κατάρτισης για την πρόσβαση, ενώ σε πολλές περιπτώσεις η άγνοια ξένων γλωσσών περιορίζει τη χρήση τους.

2.5.7. Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε τα μέτρα της ΚΓΠ να μην δυσχεραίνουν τη μεταβίβαση γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε νέους γεωργούς. Τα μέτρα φορολόγησης της προσφοράς, όπως για παράδειγμα η ρύθμιση των ποσοστώσεων, μολονότι συμβάλλουν ουσιαστικά στη σταθερότητα των αγορών, ενδέχεται να δημιουργήσουν δυσκολίες κατά τη μεταβίβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Το πρόβλημα αυτό θα πρέπει να ληφθεί σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη, προς το συμφέρον των νέων γεωργών.

2.6. Έλλειψη πολιτικών και μέτρων ικανών να αναστρέψουν τους αρνητικούς παράγοντες

2.6.1. Παρατηρείται έλλειψη συντονισμού μεταξύ, αφενός, της πολιτικής για τη γεωργία και την ανάπτυξη της υπαίθρου και, αφετέρου, της ευρωπαϊκής πολιτικής σε θέματα απασχόλησης, κατάρτισης, έρευνας και καινοτομίας (κοινωνία της γνώσης). Πράγματι, η ΚΓΠ υποτιμά τις ανάγκες όσον αφορά τα μέτρα «στηρίξης» των μεταρρυθμίσεων με δράσεις κατάρτισης και τεχνικής βοήθειας.

2.6.2. Με την εισαγωγή του δεύτερου πυλώνα, η Ατζέντα 2000 αποτελεί μια καλή αρχή, αλλά τα μέσα που διατίθενται είναι υπερβολικά περιορισμένα. Προβλέπεται μια ενίσχυση για πρώτη εγκατάσταση, η οποία όμως δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και εξαρτάται από τις εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σε ορισμένα κράτη μέλη τα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου να μην προβλέπουν καμία ενίσχυση για τους νέους γεωργούς. Χωρίς να παραγνωρισθεί η σημασία της αρχής της επικουρικότητας, θα πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι διαφορές στην εφαρμογή των κοινοτικών μέτρων, όχι μόνο να συμβάλουν στη στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και να συσκοτίσουν το γεγονός ότι η Ευρώπη επιθυμεί να έχει μέλλον η γεωργία της.

2.6.3. Η διαρθρωτική πολιτική του ΕΓΤΠΕ, από την πλευρά της, αποκλείει τελείως τη δυνατότητα χρηματοδότησης ερευνητικών δράσεων από αυτό το ταμείο. Αντιθέτως, μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΠΕ δράσεις κατάρτισης και υπηρεσίες βοήθειας στη διαχείριση. Ωστόσο, η τάση της Επιτροπής στις περιπτώσεις αυτές, μετά την έγκριση των νέων κοινοτικών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, συνίσταται στην κάλυψη μόνο των δαπανών για τη δημιουργία τέτοιων υπηρεσιών. Η Επιτροπή δικαιολογεί αυτήν την αποκλειστικότητα, που εξάλλου δεν προβλέπεται ούτε στον κανονισμό του ΕΚΤ ούτε του ΕΤΠΑ, επικαλούμενη την ανάγκη ενιαίου συντονισμού της έρευνας και της ανάπτυξης σε κοινοτικό επίπεδο και επέκτασης της έρευνας στον γεωργικό τομέα στα προγράμματα-πλαίσιο συντονισμού της Γενικής Διεύθυνσης Έρευνας.

2.6.4. Αυτή η κατάσταση είχε δύο αρνητικές συνέπειες που ήδη γίνονται αισθητές: την αδυναμία της ενσωμάτωσης της έρευνας σε τοπικό επίπεδο στα προγράμματα γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης και τη δραστική και άμεση μείωση των χρηματοδοτικών πόρων που προορίζονται για τη γεωργική έρευνα. Πράγματι, παράλληλα με τις δηλώσεις αρχής σχετικά με τη σημασία που έχει, για παράδειγμα, η ασφάλεια των τροφίμων, ή σχετικά με την ανάγκη ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής γεωργίας, τα ερευνητικά σχέδια στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της δασοκομίας και της ανάπτυξης της υπαίθρου αντιπροσωπεύουν στο σύνολό τους, από καθαρά χρηματοδοτική άποψη, μόλις το 3,4 % του προϋπολογισμού του Πέμπτου Προγράμματος-Πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (περίοδος 1999-2002). Και ωστόσο, ο νέος κανονισμός παρουσιάζει ορισμένες καινοτόμους πτυχές που θα μπορούσαν να είχαν ενσωματωθεί πλήρως σε μια συνεκτική πολιτική ανάπτυξης της γνώσης στη γεωργία και θεσπίζει, μεταξύ των νέων απαιτήσεων που καθορίζονται για τη χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις, την απόδειξη κατάλληλων γνώσεων και επαγγελματικών ικανοτήτων εκ μέρους του δικαιούχου επιχειρηματία.

2.6.5. Η κοινωνία συνεχίζει να επιβάλλει νέες απαιτήσεις στη γεωργία: εκτός από την ποιότητα, την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την ευημερία των ζώων, ζητείται η προστασία του τοπίου και η διατήρηση των παραδόσεων της υπαίθρου. Πρέπει να υπάρξει επαγρύπνηση ώστε η ανάπτυξη της υπαίθρου να συνεχίσει να βοηθά τους γεωργούς και να ανταποκρίνεται σ' αυτές τις απαιτήσεις. Για το λόγο αυτό, η

ανάπτυξη της υπαίθρου πρέπει να προσαρμοστεί μέσω μιας διαδικασίας συνεχούς εκσυγχρονισμού. Οι νέοι γεωργοί παρουσιάζουν μεγάλη ικανότητα υιοθέτησης αυτών των νέων τάσεων και γι' αυτό θα πρέπει να τους διατεθούν νέοι πόροι. Πράγματι, πολλές μελέτες δείχνουν ότι η παρουσία νέων ευνοεί την εμφάνιση καινοτόμων συμπεριφορών και δραστηρίων επιχειρηματικών στρατηγικών, ακόμη και όταν ο ιδιοκτήτης της εκμετάλλευσης είναι ηλικιωμένος και, ιδιαίτερα, όταν οι νέοι διαθέτουν καλό επίπεδο εκπαίδευσης.

2.6.6. Άλλη πτυχή μεγάλης σημασίας είναι η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στον αγροτικό κόσμο και οι επιστημονικές εξελίξεις όπως οι ΓΤΟ, που αποτελούν μια πραγματικότητα, αν και θα πρέπει να υποβληθούν σε μελέτη και αυστηρό έλεγχο, καθότι δεν έχει αποδειχθεί ότι είναι ακίνδυνοι. Ένας σημαντικός παράγοντας για τους πολίτες είναι η διάδοση των αποτελεσμάτων των καινοτομιών, πράγμα που θα δημιουργήσει μια αίσθηση ενημερωτικής διαφάνειας.

2.6.7. Η ΟΚΕ σημειώνει με ενδιαφέρον τις προσπάθειες της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας να βελτιώσει τον συντονισμό των διάφορων μέσων που διατίθενται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας LEADER, των προγραμμάτων ανάπτυξης της υπαίθρου και των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων και τάσσεται υπέρ της λήψης μέτρων κοινοτικού επιπέδου υπέρ των νέων γεωργών. Οι προσπάθειες αυτές ενισχύουν την πεποίθηση ότι απαιτούνται ειδικές δράσεις, οριζόντιου χαρακτήρα, υπέρ των νέων γεωργών, οι οποίες θα πρέπει να εφαρμοσθούν τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των κρατών μελών.

2.7. Πρόγραμμα «e-Learning» και «e-Europa»

2.7.1. Αν αξιοποιηθούν σωστά, οι ευκαιρίες που προσφέρει η κοινωνία των πληροφοριών στο πεδίο της ανταγωνιστικότητας μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργήσουν απασχόληση πολύ περισσότερη από τον αριθμό των θέσεων εργασίας που θα καταργηθούν ως συνέπεια άλλων πτυχών της τεχνολογικής προόδου. Ωστόσο, η κοινωνία των πληροφοριών δεν είναι ακόμη προσιτή σε όλους και η διατήρηση των αρχικών μειονεκτημάτων ενδέχεται να αποτελέσει συμπληρωματικό παράγοντα αποκλεισμού από τις διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης (!).

2.7.2. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά αδύνατα σημεία των αγροτικών περιοχών είναι η ανεπαρκής διάδοση των πληροφοριών και η περιορισμένη συμμετοχή στην οικοδόμηση και την ανάπτυξη μιας καινοτόμου ευρωπαϊκής κοινωνίας, που θα βασίζεται στο δυναμικό των γνώσεων ως αναπτυξιακού παράγοντα. Η κοινωνία των πληροφοριών, ειδικότερα, είναι ένα αστικό ουσιαστικά φαινόμενο και ως σήμερα οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) δεν έχουν διαδοθεί επαρκώς στις μη

(!) Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν παρασχεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι δείκτες διείσδυσης του Διαδικτύου διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως σε συνάρτηση με τη γεωγραφική θέση, τα εισοδήματα και το φύλο. Στην υπαίθρο το 8 % των οικογενειών είναι συνδεδεμένες με το δίκτυο, έναντι 15 % στις πόλεις.

αστικές ζώνες της Ευρώπης. Αυτή η κατάσταση των πραγμάτων δεν οφείλεται μόνο σε αντικειμενικά προβλήματα οικονομικού χαρακτήρα και υποδομών, αλλά και στην έλλειψη περιεχομένων και μορφών προσαρμοσμένων στις παραγωγικές και πολιτιστικές ανάγκες των επιχειρήσεων και του αγροτικού πληθυσμού. Πρόκειται για πρόβλημα περισσότερο κοινωνικού παρά τεχνολογικού χαρακτήρα. Και όμως, ακριβώς στις πιο περιφερειακές ζώνες, οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλουν αισθητά στη μείωση των συγκριτικών μειονεκτημάτων που οφείλονται στη φυσική απομάκρυνση από τα κέντρα ενημέρωσης, πολιτισμού και παραγωγής (πανεπιστήμια, επιχειρήσεις, πολιτικοί θεσμοί). Πράγματι, από ορισμένες απόψεις η φυσική απόσταση από τα αστικά κέντρα και, σε τελική ανάλυση, από τη συμφόρηση, την πυκνότητα και τη ρύπανση, εφόσον συνδέεται με την κατάλληλη ανάπτυξη των δικτύων τηλεπικοινωνίας, μπορεί να μετατραπεί ακόμη και σε ενδιαφέροντα παράγοντα ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης.

2.7.3. Η ενσωμάτωση ή ο αποκλεισμός των αγροτικών περιοχών από την ευρωπαϊκή κοινωνία των πληροφοριών αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για όλους. Στην πραγματικότητα, για να μπορέσει να επωφεληθεί από όλα τα οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα της τεχνολογικής προόδου, η ευρωπαϊκή κοινωνία των πληροφοριών θα πρέπει να βασισθεί στις αρχές της ισότητας των ευκαιριών, της συμμετοχής και της ενσωμάτωσης. Αυτός ο στόχος θα μπορέσει να υλοποιηθεί μόνο εάν διασφαλιστεί σε όλους η πρόσβαση (είτε ως παραγωγούς είτε ως χρήστες) σε ένα τμήμα τουλάχιστον των ευκαιριών που παρέχονται από την κοινωνία των πληροφοριών.

2.7.4. Η ΟΚΕ σημείωσε με ενδιαφέρον τις πρωτοβουλίες της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων σχετικά με την «e-Inclusion», δηλαδή την ενσωμάτωση στην κοινωνία των πληροφοριών, που αφορούν ομάδες κινδύνου που απειλούνται από αυτή τη νέα μορφή αποκλεισμού («Digital Divide») και, ιδιαίτερα, τον πληθυσμό των αγροτικών και των περιφερειακών ζωνών. Στη Φινλανδία, για παράδειγμα, έχουν τεθεί σε εφαρμογή σχέδια (e-Cottages) σε απομονωμένες αγροτικές περιοχές και στην Ελλάδα έχουν δημιουργηθεί κέντρα πρόσβασης στο Διαδίκτυο στα νησιά. Άλλο ενδιαφέρον μέσο είναι η ανάπτυξη οικονομικών κοινοτήτων και τοπικών ή περιφερειακών πυλών, που εξελίσσονται με επιτυχία σε διάφορα κράτη μέλη, κατά το παράδειγμα πειραμάτων που είχαν διεξαχθεί στον Καναδά και στην Αυστραλία. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα πρέπει να προσαρμοστούν και να συντονιστούν καλύτερα με τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης και τα σχέδια που απευθύνονται στους νέους γεωργούς.

2.7.5. Τα μέσα που έχουν συσταθεί από τα προγράμματα eLearning και e-Europe θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όχι μόνο από τις δημόσιες διοικήσεις, που είναι αποδέκτες της κατάρτισης και της ενημέρωσης, αλλά και από τις γνώσεις των γεωργών ως μέσα ανανέωσης και μετάδοσης των γνώσεων που απαιτούν οι διαρθρωτικές και ανθρώπινες αλλαγές.

2.7.6. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας θα μπορούσαν να ενισχύσουν την επικοινωνία γεωργών και καταναλωτών, τόσο από την άποψη της προώθησης προϊόντων και του ηλεκτρονικού εμπορίου όσο και από την άποψη ενημερωτικών εκστρατειών για την ποιότητα και την ασφάλεια των προϊόντων. Θα παρασχεθούν έτσι στους νέους γεωργούς ελκυστικές δυνατότητες διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων τους.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να υπάρξει μια σειρά μέσων τα οποία θα επιτρέψουν, από διαφορετικές απόψεις, και αφού αναλυθεί η κατάσταση, να προσδιορισθεί η προέλευση των προβλημάτων και θα συμβάλουν στην εξεύρεση λύσεων, ιδίως με την αξιολόγηση των επιπτώσεων των διαφόρων πολιτικών, γεωργικών ή μη, στην παρουσία των νέων στον γεωργικό κόσμο.

3.2. Κατά πρώτο λόγο, για να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική πολυλειτουργική πολιτική, είναι απαραίτητο να προβλεφθεί η καθιέρωση ειδικής αρμοδιότητας για τον «ανθρώπινο παράγοντα» (εργασία, απασχόληση, εκπαίδευση, κατάρτιση, τεχνική βοήθεια, γήρανση, ισότητα των ευκαιριών, διαδοχή γενεών κ.λπ.) στη ΓΔ «Γεωργία».

3.3. Πρέπει, επίσης, να μελετηθεί ένα φορολογικό καθεστώς κληρονομιάς που θα διευκολύνει πραγματικά την εγκατάσταση και παραμονή των νέων στον γεωργικό τομέα, έτσι ώστε να προωθηθεί η μεταβίβαση της γεωργικής εκμετάλλευσης στο σύνολό της.

3.4. Δεδομένου ότι οι στατιστικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο βασίζονται σε δεδομένα που παρέχονται από τα κράτη μέλη, είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθεί, ακριβώς στο επίπεδο των κρατών μελών, μια μεγαλύτερη οργανωτική και χρηματοδοτική προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση.

3.5. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί σε κοινοτικό επίπεδο ένα ταχύ και ενημερωμένο στατιστικό σύστημα, ικανό να ελέγχει την εξέλιξη της ευρωπαϊκής γεωργίας και ειδικότερα τον αριθμό των νέων που εγκαθίστανται ή που εγκαταλείπουν τον τομέα. Το σημερινό σύστημα περιορίζεται στην αξιολόγηση, κάθε τρία χρόνια, του αριθμού των γεωργών ανά ηλικία, ενώ αυτό που απαιτείται είναι ένα μητρώο που να επιτρέπει την παρατήρηση της εξέλιξης του τομέα και τον υπολογισμό της διαφοράς που προκύπτει αν αφαιρεθεί από τον αριθμό των γεωργών που εγκαθίστανται ο αριθμός αυτών που εγκαταλείπουν τον τομέα. Η ανάπτυξη ενός στατιστικού συστήματος αυτού του τύπου θα πρέπει να συνοδεύεται από μία μελέτη που θα αποβλέπει στον προσδιορισμό του αριθμού των γεωργών που δεν έχουν κληρονομία ή δεν έχουν σε ποιον να εκχωρήσουν ή να πωλήσουν τη γεωργική τους εκμετάλλευση. Η επόμενη ενδιάμεση μελέτη που θα διεξαχθεί θα πρέπει να λάβει υπόψη τα στατιστικά δεδομένα για τις τρέχουσες τάσεις του ευρωπαϊκού γεωργικού τομέα.

3.6. Είναι απαραίτητο να ενθαρρύνονται οι νέοι να λαμβάνουν καινοτόμα μέτρα αλλά συγχρόνως να είναι πρόθυμοι να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις τόσο της αγοράς όσο και της κοινωνίας έναντι της γεωργικής παραγωγής. Τέλος, συνιστάται στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να προωθήσουν, μέσω των συνήθων διαύλων κοινοτικής χρηματοδότησης (διαρθρωτικά ταμεία, προγράμματα κοινοτικής δράσης όπως το Leonardo και το Socrates, το Έκτο Πρόγραμμα-Πλαίσιο Έρευνας κ.λπ.):

- την υποστήριξη διεθνικών σχεδίων συνεργασίας και ανταλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων, σχολείων, κέντρων κατάρτισης, πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων του γεωργικού και αγροτικού κόσμου,
- την υποστήριξη αποκεντρωμένων σχεδίων δράσης σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο,
- τη δημιουργία νέων τοπικών υπηρεσιών για την ανάπτυξη της γεωργίας και των αγροτικών κοινοτήτων ή την εδραίωση των υφισταμένων,
- τη συμπερίληψη του γεωργικού τομέα στις ομάδες-στόχο του προγράμματος e-Europe, προκειμένου να βελτιωθεί ο διάλογος μεταξύ των γεωργών και της κοινωνίας και να διευκολυνθεί η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ των γεωργών μέσω του Διαδικτύου με στόχο:
 - να προαχθεί η ευρωπαϊκή γεωργική παραγωγή και παραγωγή τροφίμων μεταξύ του κοινού και, ειδικότερα, μεταξύ των νέων και των πολύ νέων, με την προώθηση της συνεχούς κατάρτισης στα σχολεία,
 - να προαχθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα των νέων στο γεωργικό και αγροτικό πεδίο,
 - να διατεθούν στις επιχειρήσεις του γεωργικού τομέα και του τομέα των τροφίμων κατάλληλες υπηρεσίες κατάρτισης, διαβούλευσης και τεχνικής βοήθειας (γεω-

ργικές εφαρμογές) ή να ενθαρρυνθεί η πρόσβασή τους στους διαύλους γνώσεων που υφίστανται για όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας,

- να προαχθεί η πρόσβαση των γεωργικών και αγροτικών φορέων στα μέσα, τις τεχνικές και τις γλώσσες της κοινωνίας των πληροφοριών, για παράδειγμα μέσω της αυτόνομης ανάπτυξης νέων και κατάλληλων περιεχομένων,
- να ενθαρρυνθεί η αύξηση των επενδύσεων για την κατάρτιση του γεωργικού τομέα και των αγροτικών κοινοτήτων, με προοπτική την επίτευξη στόχων κοινωνικής και πολιτιστικής ειδικευσης, προστασίας των εισοδημάτων και της απασχόλησης ή ακόμη και μεγαλύτερης προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος. Οι κυριότεροι δικαιούχοι των παρεμβάσεων αυτών θα πρέπει να είναι οι νέοι ηλικίας 18-40 ετών (νέες γεωργικές επιχειρήσεις),
- να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί ένα δίκτυο υπηρεσιών που θα παρέχει στους νέους γεωργούς τακτική πρόσβαση σε άδειες και διακοπές,
- να υπάρξει συνεργασία για την κινητικότητα των νέων γεωργών εντός της ΕΕ, ώστε να μπορούν να αντιπαραβάλλουν τις εμπειρίες τους.

3.7. Καλείται η Επιτροπή να αρχίσει εκστρατεία προκειμένου:

- να ευαισθητοποιήσει περισσότερο την κοινή γνώμη σε σχέση με την ανάγκη διατήρησης της πολυλειτουργικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας και του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου, ώστε να διορθωθεί η αρνητική εν μέρει εικόνα της γεωργικής παραγωγής και
- να αυξήσει το ενδιαφέρον των νέων για τη γεωργία, μεταξύ άλλων μέσω μιας βελτιωμένης και πιο ενδεδειγμένης ενημέρωσης στα εκπαιδευτικά κέντρα κ.λπ.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS